

בשפופרת של ביצה שאם חברה היוצר מותר, שהיה מקום לומר שחיבור יועיל רק בחרס שהוא כגופו של נר (רא"מ הורביץ).

תָּנָא אַם חֲבֵרָה, בעל הבית בעצמו (רש"י), שהבריייתא לא אמרה 'אם חברה היוצר' (ב"ח אר"ח רסה, ב).

שְׂאֵנִי בֵּית נִתְּזָה דְרִיזִין הֵן, שחכמי בית נתזה שמרו עליו לבל יסתפק מן השמן (רמב"ם בפיהמ"ש), ויש סוברים, כי הנחת שומר מועילה רק לקריאה לאור הנר, שהשומר אינו קורא לאור הנר, אבל כאן ערבך ערבא צריך, שזא השומר עצמו ירצה להסתפק מן השמן (גן המלך אות עא [בסוף גינת ורדים ח"א]), ושזא היו כמה שומרים זה על זה, דומה למה שאמרו לעיל (יב, ב) שאין קורין לאור הנר אבל שנים קורין, שהם שומרים זה על זה (הערות הגר"ש אלישיב בת' ראשון), או שכונות הגמ', שעדיין לא פשטה הגזירה אז, וכיון שהיו זריזים לא הוצרכו להנהיג זאת, אבל אחרי שפשטה, ודאי אסור אף לזריזים, כדרך שאר גזירות (דברות משה כ, ט).

נְפִיק מֵינִיה חוֹרְבָא, גִּזְרָה עֲלֵיתָא דְשִׂישָׁא אֲטוּ עֲלֵיתָא דְעֶלְמָא, שסובר רבי יצחק כדעת התנאים האוסרים גרירת ספסל במקום שעושה חריץ, שדבר שאינו מתכוין אסור (רש"י), ומחה בורק מחמת חשש מכשול לאחרים ולא מחמת עצם האיסור, שהרי אפילו על גבי חול הוא רק דרבנן, ובשיש הוא גזירה לגזירה (אילת השחר).

אִימַר דְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּגִדוּלִים דְלֵא אֶפְשֵׁר, בְּקַטְנִים מִי אָמַר, ואפילו שהחשש לעשיית חריץ, נמוך בקטן מאשר בגדול, גם בקטן יש חשש לעשיית חריץ, ואם הגורר אינו מגביה כדי לא לעשות חריץ, גרירתו מוכיחה כי רצונו בחריץ, ובמתכוין אף לרבי שמעון אסור, ואפילו אם גורר למען הנוחות ולא בשביל החריץ, הרואים יטעו לסבור שגורר בשביל החריץ (דברות משה כו, עא).

מְחַלְקַת בְּקַטְנִים, אָבָל בְּגִדוּלִים דְבָרֵי הַכֵּל מוֹתֵר, שרבי יהודה מודה היכן שגם לא אפשר, וגם אינו מתכוין, שמוותר (ראה פסחים כה, ב). ובספסלים גדולים ביותר, פסיק רישא שיעשה חריץ, וגם רבי שמעון מודה שאסור (ריטב"א המיוחס לר"ן).

מוֹכְרֵי כְּסוּת מוֹכְרִין בְּדָרְכָן, דרך מלבוש (רש"י), ויש סוברים, על כתפיהם, אבל דרך מלבוש אסור (ריטב"א).

וּבְלֵבֵד שְׂלֵא יִתְבָּוֶין וְכוּ', כגון שהוא לובש מלבושים נוספים מלבד הכלאים, שאם לא כן הוא פסיק רישא שמודה רבי שמעון שאסור (תוס'; רשב"א; מאירי בתיווך ראשון), ויש סוברים, שמוותר אף בפסיק רישא, שבאיסורי הנאה הדין שאינו מתכוין מותר גם בפסיק רישא, משום שאסרה תורה את ההנאה, והנאה בלא כוונה אינה נחשבת הנאה (ר"ן חולין לב, א מדפי הר"ף).

מְשֻׁנָּה. מְפָנֵי הַחוּלָה שִׂישֵׁן פְּטוּר, אפילו אם אפשר לטלטל את הנר ולהוציאו, יכבה, שבדבר של סכנה הזריז משובת, ואין ממתנין להוציא את הנר (ריטב"א להלן א, א), ויש סוברים, שהותרה שבת אצל החולה דוקא בזמן שמסיר את הסכנה ממנו בשעת עשיית המלאכה, ולכן יכבה ולא יטלטל משום שבטלטול המוקצה אינו מסיר את הסכנה בשעת עשיית המלאכה (רלב"ג שמואל א כא, ז), ויש מפרשים, שצריך לטלטל ולא לכבות, וחיידוש המשנה, שאם כיבה את הנר, כיון שעשה כן לצורך פיקוח נפש, פטור (שי"ת שואל ומשיב תניא ג, ד).

כֶּחֶס עַל הַנֵּר - כשהוא חס על הנר, או אם חס על הנר, שאין זה כ"ף הדמיון (תוס' י"ט), ויש מפרש שהוא כ"ף הדמיון, שהרי כל מזונותיו של אדם קצובים לו ברה"ח חוץ מהוצאות שבת, ורק נדמה לאדם שהוא חס על הנר (הגר"א, הובא באמרי דעת על המשניות).

מְשֻׁנָּה. לֹא יִקַּב אָדָם וְכוּ', גזירה שזא יטול בשבת מהשמן וחייב משום מכבה, כמבואר בביצה (כב, א) שהמסתפק משמן שבנר חייב משום מכבה, וחייב אפילו שמסתפק מהשמן שבשפופרת ולא מהשמן שבנר, שכיון שהוקצה לנר, נחשב כאילו הוא בתוך הנר (רש"י, ע"פ פנ"י), שהמחשבה פועלת על המציאות, וכיון שהקצה את השמן בדעתו לנר, נחשב כאילו הוא בתוך הנר (קובץ שיעורים ב לג, ב).

ויש סוברים, שהמסתפק משמן שבנר אינו חייב משום מכבה שממהר את הכיבוי, שהלא גרם כיבוי ביום טוב מותר, אלא חיובו משום שבנטילת השמן הוא מכהה את האור ונראה ככיבוי (תוס' בביצה שם ד"ה והמסתפק), ויש סוברים, שאין החיוב משום שמכהה את האור, שהרי במשנתנו אינו מכהה את האור, שהרי נוטל משפופרת הביצה והנר נשאר מלא, וחייב משום שכל מה שגרם כיבוי פטור, הוא רק כשגורם כיבוי על ידי דבר צדדי, לא כן בנטילת השמן או הפתילה, ששניהם עושים את מציאות האש, הנוטל אחד מהם נחשב מכבה ממש, ולא גורם כיבוי (רא"ש ביצה ב, יז).

ויש מפרש, שהגזירה שזא יסתפק מהשמן, ואסור משום מוקצה מחמת איסור (רמב"ם שבת ה, יב), ואין בזה משום מכבה, מאחר ואין השמן מונח בתוך הנר עצמו (ל"ח שם).

שְׁפּוֹפֶרֶת שֶׁל בִּיצָה - קליפה של ביצה (רמב"ם בפיהמ"ש), ויש שפירש, 'שפופרת של ביצה' - קנה אגם, וכלשון הכתוב (איוב ח, יא) 'הֲיִגָּאָה גִּמְאָ בְלֵא בִצָה' (תוס' רעק"א, ע"פ מהר"ל).

וְאָפְלוּ הֵיא שֶׁל חֲרָס, שאפילו שהשפופרת מחרס ומאוסה ואין חשש שיטול ממנו לאכילה, חוששים שיטול לצרכים אחרים, להם לא מפריע שהשמן מאוס (מאירי).

וְרַבִּי יְהוּדָה מְתִיר, ואפילו שבכל איסורי שבת [כגון: דבר שאין מתכוין, מלאכה שאינה צריכה לגופה] רבי יהודה מחמיר, כאן משום חומרת השבת אנשים בדלים מהשמן, ואין חשש שזא יבוא להסתפק ממנו (גמ' פסחים יא, א, ושנות אליהו לג"א), ונחלקו בדין מלאכה שאינה צריכה לגופה, שתנא קמא סובר שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור, ואין כאן חומרת השבת שיהיו בדלים ממנה, ורבי יהודה לשיטתו שמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב, ובדלים (פני יהושע פסחים שם). ■ הלהכה, אין נותנין כלי מנוקב מלא שמן על פי הנר, כדי שיהא נוטף בתוכו, וכדעת תנא קמא (ש"ע אר"ח רסה, א). **אָבָל אַם חֲבֵרָה הַיּוֹצֵר מִתְחַלָּה, מוֹתֵר**, שחיברה בעוד היום גדול, ובשבת כבר יבשה, אבל אם בשבת עדיין לחה, אסור (חדש האביב [לבעל הפלא יועץ]).

מְפָנֵי שְׁהוּא כְּלֵי אֶחָד, שכל שנעשה כלי אחד, אפילו על ידי חיבור אחרי עשיית הכלי, מותר (מאירי). ■ וכן הלכה (ש"ע שם).

לֹא יִמְלֵא אָדָם קְעֶרֶה שֶׁל שְׁמֵן יִתְנַנֵּה בְּצַד הַנֵּר וְכוּ', אבל אם חיברה היוצא מתחלה מותר [כמו גבי שפופרת ביצה] (מאירי; תורת חיים במשניות, התמה, מדוע המשנה נקטה כן רק על שפופרת), ■ וכן הלכה (ש"ע אר"ח רסה, ב ומש"ב שם, ד).

גִּמְרָא. וְצִרְיָא דְאֵי אֲשַׁמְעִין שְׁפּוֹפֶרֶת שֶׁל בִּיצָה וְכוּ', והיתה יכולה המשנה לנקוט רק חרס וקערה ולא שפופרת של ביצה, שאם רבנן אסרו בחרס המאוס כל שכן שפופרת של ביצה, ואם רבי יהודה מתייר בקערה שיש הפסק בינה לבין הנר, כל שכן שמתיר שפופרת שאין הפסק, ולא אז וכן לדעת רבי יהודה, שמתיר בשפופרת וכל שכן בחרס (ריטב"א), או שהחיידוש הוא